

پیشہ کی بو ۱-۴۶-۴۴ مین کتیبی پھمانی نوی (۴۶-۴۴ ن)

ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس

۱. نووسہری ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۲. شوینی نووسینی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۳. بہرورای نووسینی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۴. تاییہتمہندیہکانی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۵. ئامانجی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۶. ناوہرۆکی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۷. بابہت و دابہشبوونی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس
۸. پھیامہ سہرہکیہکانی ئینجیل به گویرہی نوسینی مہرقوس

نووسہری ئینجیلی به گویرہی نوسینی مہرقوس.

دووم ئینجیل ناوی ئینجیل به گویرہی مہرقوس ۵. مہرقوس ھاوہل و ھاوکاری پھترۆس و پۆلسی نیردراو بوو. بۆ ئەوہی راستیی ئەو بانگشہیہی میژووی مہسیحیہت بسہلیئین کہ مہرقوس نووسہری ئەم ئینجیلہ بووہ، پیویستہ بہکورتی لہ میژووی پھترۆس و پۆلسی نیردراو بکۆلینہوہ.

۱. میژووی مہرقوس کاتیک کوریک گہنج بوو.

لہ مہرقوس ۱۴: ۵۱-۵۲ مزگینینووس واتہ مہرقوس (نووسہری ئینجیل) باسی رووداویک دہکات دہبارہی گہنجیک کہ ئەگہری زۆرہ خۆی بوویت. ہەرچہندہ ئەمہی خواروہ ناتوانریت بہ تہاوی بسہلیئریت، بہلام زۆر ئەگہری ہہیہ روویداییت. شہوی پینجشہمہ بوو پیش لہخاچدان. مہسیح و قوتابیہکان جہژنی پەسخیان لہ ژووری سہرہوہ ۱ گپرا. ئەگہری ہہیہ ئەم ژوورہ بہشیک بوویت لہو خانووی کہ ہی دایکی مہرقوس و مریہم بووہ، و بہمہش ئەو مالہ بوویت کہ مہرقوس تیندا ژیاوہ. ہەرہا ئەگہری ہہیہ مہرقوس خۆی ئەو کہسہ بوویت کہ گۆزہ ئاومکەہی ہلگرتبوو و ریبہری قوتابیہکانی کردیت بۆ شوینی ژووری سہرہوہ. ئەمہش واتہ ئەگہری ہہیہ مہرقوس خۆی ہندیک لہوشتانہی بینیت و بیستیت کہ لہ ئینجیلہکیدا دہبارہیان دہنووسیت. لہبہر ئەوہی دہنگانی شہو بوو، گہنجہکە، مہرقوس، ئەگہری ہہیہ خەوتیت. کاتیک مہسیح و قوتابیہکان ژووری سہرہوہیان بہجہہشت بۆ ئەوہی بچن بۆ باخی گیتسیمانی، گہنجہکە بہخہبہر ہات، پارچہ قوماشیک کەتانی بہ خۆیدا دا و بہپہلہ دەرچوو بۆ ئەوہی شوین مہسیح و قوتابیہکان بکەویت. کاتیک پاسەوانانی پەرستگا عیسیان دہستگیر کرد، ہەموو قوتابیہکان بہجیان ہیشت و ہلاتن. پاسەوانانی پەرستگا گہنجہکەیان گرت، بہلام ئەو ہلات و جلہکەہی لہ دہستیان بہجہہشت! مہسیح لہ نیسانی سالی ۳۰ زاینیدا لہخاچ درا و ہستایہوہ.

۲. میژووی مہرقوس بہ پھیوست بہ پھترۆسی نیردراوہوہ.

لہ پھنتیکۆستدا لہ ئایاری ۳۰ زاینیدا، جولہکە لہ رۆما بوونیان ہہبوو. ہندیکیان دہیت لہناو ئەو سئ ہزار کہسہدا بووین باوہریان ہینا دواي وتارمکەہی پھترۆس. ئەو رووداوانہی لہ کرداری نیردراوان ۱-۱۲ باس کراون لہ نیوان سالانی ۳۰-۴۴ی زاینیدا روودەن. زۆر ئەگہری ہہیہ لہم سالانہدا، پھترۆسی نیردراو سہردانیک یان زیاتری بۆ رۆما کردیت بۆ جیگیرکردنی مہسیحیہ جوولہکەکان لہوئی. پھترۆس لہ سالی ۳۶ی زاینیدا لہ ئورشہلیم بوو بۆ بینینی پۆلس کہ تازہ باوہری ہینابوو. لہ دہوروبہری سالی ۴۰ی زاینینی، پیش فہرمانرہوايہتی کلودیۆس و ہیرۆدس، کہ کۆنترۆلی یہودایای لہو وەرگرت، پھترۆس سہردانی قہیسہریہی کرد. لہ سالی ۴۱ی زاینینی بہدواوہ ہلویستی جوولہکەکان لہ ئورشہلیم بہرامبہر نیردراوان بۆ خراپتر گۆرا.

لہ سالی ۴۴ی زاینینی پھترۆس دیسان لہ ئورشہلیم بوو کاتیک لہ لایہن ہیرۆدسہوہ زیندانی کرا. ہەرہا لہم ماوہیہدا بوو کہ دیسان دہبارہی مہرقوس دہخوینہوہ. ریک پیش ئەوہی پاشا ہیرۆدس لہ سالی ۴۴ی زاینیدا

بمریت، پەتروس دەستگیرکرا و زیندانی کرا. لە کرداری نێردراوان ۱۲ دا دەخوینێنەوه چۆن کلێسا (کۆمەڵەی باوەرداران) لەمەڵی مریەمی دایکی یۆحەنا، کە پێی دەوترێت مەرقۆس، کۆبوونەوه، لەوێ بە پەرۆشەوه بۆی نوێژیان بۆ خودا دەکرد. دەخوینێنەوه چۆن فریشتەیهک لە زیندان رزگاری کرد، چۆن چوو بۆ ئەو مەڵی کە تیندا نوێژیان دەکرد و دواتر رویشت بۆ شوینێکی دیکە. لەبەر ئەوهی زۆر کەس لە مەڵەکاندا کۆبوونەوه، ئەگەری هەیه مەرقۆس ئاشنایەتی لەگەڵ نێردراوەکانی دیکە و چەندین شوینکەوتووی سەرەتایی دیکە عیسا دا هەبوویت.

بەپێی شایەتی باوەرێکی سەرەتایی کلێسا، مەرقۆس لەگەڵ پەتروس لە رۆما کاری کردووه. ئەمە ئەگەری هەیه لەو ماوەیەدا دوای ساڵی ۴۴ ی زاینی روویدا بێت کاتیک پەتروس نێردراو ئۆرشەلیمی بەجێهێشت بۆ شوینێکی دیکە. یوسیبیۆسی باوەرێکی کلێسا لە ساڵی ۳۰۰ ی زاینیدا نووسیویەتی: "مەرقۆس، قوتابی و وەرگێری پەتروس، خۆی ئەوهی پەتروس بانگەشەیی بۆ کردبوو بە نووسراو رادەستی ئیمە کرد." کلیمینتی ئەسکەندەری، باوەرێکی کلێسا، لە ساڵی ۱۹۰ ی زاینیدا نووسیویەتی: "هۆکاری نووسینی ئینجیل بە گۆڕەوی نووسینی مەرقۆس ئەمە بوو: پەتروس بە ئاشکرا لە رۆما وشەیی خۆدای راگەیاندا... مەرقۆس بۆ ماوەیهکی زۆر شوینی کەوتبوو و ئەوهی بیرمابوو کە ئەو (پەتروس) وتبووی. زۆر کەس، کە ئامادەبوون، داوایان لە مەرقۆس کرد و تەکانی پەتروس بنووسینەوه. ئەو ئەمە کرد و ئینجیلەکی دابەش کرد بەسەر ئەوانەیی داوایان لێ کردبوو. کاتیک پەتروس بەمە زانی، نە بە توندی قەدەغەیی کرد و نە هانی دا." هەرۆهە پاپایی باوەرێکی کلێسا، کە قوتابی یۆحەننای نێردراو بوو، لە ساڵی ۱۱۵ ی زاینیدا نووسیویەتی: "مەرقۆس بوو بە وەرگێری پەتروس و بە وردی نووسیویەوه... هەرچییهکی لەبیر بوو لەوهی کە لەلایەن پەرۆردگار هوه و تراوو و کرابوو... مەرقۆس گرنگییهکی وردی دا بەوهی هیچ شتیک لەوهی بیستووێتی بەجێهێڵیت و هەرۆهە هیچ شتیکیشی نەشیواند."

هیچ پاساوێک نییه بۆ رەنکردنەوهی شایەتەحالی یەكەنگی میژوونووسانی کۆن کە مەرقۆس ئەم ئینجیلەیی نووسیوه و بەشیوهیهکی سەرەکی لەسەر بنەمای بانگەشە و فیڕکردنەکانی پەتروس نێردراو بووه لە رۆما. مەرقۆس ئەگەری هەیه ئینجیلەکی لە ماوهی ۴۴-۴۶ ی زاینیدا لە رۆما بۆ رۆمانییهکان نووسیویت.

۱ مەرقۆس ۱۴: ۱۲-۱۵

۲ یۆحەنا ۱۸: ۳

۳ کرداری نێردراوان ۲: ۱۰-۱۱

۴ کرداری نێردراوان ۹: ۲۶-۲۸: گەلاتیا ۱: ۱۸

۳. میژووی مەرقۆس بە پەيوهست بە پۆلسی نێردراوهوه.

کۆلۆسی ۴: ۱۰ دەلێت کە مەرقۆس ئامۆزای بەرناباس بووه. لە کرداری نێردراوان ۱۲: ۲۵ دەخوینێنەوه کە لە کاتی قاتوقرییه گەرەمکی یههودیا لە ساڵی ۴۶ ی زاینی، بەرناباس و پۆلس لە ئەنتاکیا سوریاه دابەزین بۆ ئەوهی هاوکاری دارایی بیەن بۆ ئۆرشەلیم. کاتیک گەرانهوه بۆ ئەنتاکیا، مەرقۆسیان لەگەڵ خۆیان برد.

لە کرداری نێردراوان ۱۳ دەخوینێنەوه کە کلێسای ئەنتاکیا بەرناباس و پۆلسیان بۆ گەشتیکی مزگینیدەری نارد لە ساڵی ۴۷-۴۸ ی زاینی. ئەمە بە یەكەم گەشتی مزگینیدەری پۆلس ناسراوه. ئەوان مەرقۆسیان وهک 'یاریدەدر' لەگەڵ خۆیان برد، واتە، مەرقۆس ئەگەری هەیه وهک بەرپۆهەری کارمەکانیان خزمەتی کردبن، گەشتەکیانی ریکخستبیت، ئامادەکاری بۆ خۆراک و شوینی مانەوه کردبیت، نامەیی ناردبیت، بەلام لەوانەیه لە سەرۆی هەمووشیانەوه وهک مامۆستایهک خزمەتی کردبن. ئەگەر پێشتر ئینجیلەکی خۆی نووسیویت، ئەوا بەتایهتی مامۆستایهکی باش دەبوو بۆ مەسیحیه نوێیهکان!

هەرچۆنیک بێت، بەهۆی هۆکاریکی نەزانراوهوه، مەرقۆس بەجی هیشتن و گەراییهوه بۆ ئۆرشەلیم. دەرکرت هاورا نەبوویت لەگەڵ گۆرینی سەرکردایهتی لە بەرناباسی ئامۆزایهوه بۆ پۆلس، بەلام هۆکاره راستەقینهکە ئەگەری هەیه هەموو ئەو سەختییانە بوویت کە لە گەشتەکهدا رۆوبەرۆویان دەبووهوه، ئەو سەختییانە کە پۆلس لە ۲ کۆرنسۆس ۱۱: ۲۳-۲۸ بوختی کردووهتهوه.

دواتر لە ساڵی ۵۰ ی زاینی پۆلس و بەرناباس ناکۆک بوون دەربارەیی بردنی مەرقۆس بۆ گەشتی مزگینیدەری داهاوو. بەرناباس مەرقۆسی برد و چوو بۆ قوبرس، لەکاتیکدا پۆلس هاوکاریکی نوێی هەلێژارد، سیلاس، و بە پیروژکردنی کلێسا رویشت بۆ دووهم گەشتی مزگینیدەری خۆی ۵.

۴. میژووی مەرقۆس پەيوەست بە پەترۆس و پۆلس لە رۆما.

لە نیوان سالانی ۵۰-۶۰ی زاینی هیچ شتیکی نازانین دەربارە ی شوینی مەرقۆس. هەرچۆنیک بیټ، لە ماوهی یەكەم زیندانیکردنی پۆلس لە رۆما لە سالانی ۶۰-۶۲ی زاینی، لە کۆلۆسی ۴: ۱۰-۱۱ دهموینییهوه که مەرقۆس دیسان لەگەڵ پۆلس بووه و دلنەواپیهکی گهوره بووه بۆ پۆلس. لە ههموو نامەکانی پۆلسهوه لە زیندانهکهی لە رۆما، تیدهگهین که پەترۆس لە کاتی زیندانیکردنی پۆلسدا لە رۆما نهبووه. بەلام، دواي ئەوهی پۆلس نازاد کرا و گهشتی کرد بۆ کلیسا جیاوازهکان که لە ههموو شوینیکی دایمهزاندبوون، پەترۆسی نێردراو دیسان لە رۆما بوو و مەرقۆسیش لەگهڵیدا بوو.

لە ۱ پەترۆس ۵: ۱۳، که لە سالی ۶۳ی زاینی نووسراوه، پەترۆس سلاوی مەسیحیهکانی رۆما و مەرقۆس دهنیریټ بۆ مەسیحیهکانی ئاسیای بچووک. ئەو راستییهی که پەترۆس مەرقۆس بە 'کوری خۆم' ناو دهبات نیشانی دهبات که پەترۆس باوکیکی رۆحی و سەرپهرشتیار بووه بۆ مەرقۆس بۆ ماوهیهکی درێژ. بۆیه وا دیاره لە نیوان سالانی ۶۱-۶۴ی زاینی مەرقۆس خزمهتەکهی لە رۆما بهریوهبردوه.

دواي شههیدبوونی پەترۆس نێردراو لە رۆما، که ئەگهري ههیه له ژیر چهوساندنهوهی نیرۆن بوویټ لە سالی ۶۴ی زاینی، مەرقۆس جاریکی تر بووهوه به یاریدهدەری پۆلس. ئەگهري ههیه مەرقۆس به هاوکاری لەگهڵ تیمۆسوس گهشتیکیان بۆ کلیساکانی ئاسیای بچووک کردیټ. سەرپهرای ئەوهش، کاتیکی پۆلس بۆ جاری دووم لە رۆما زیندانی کرا، که ئەگهري ههیه له زستانی ۶۴-۶۵ی زاینی بوویټ، لە ۲ تیمۆسوس ۴: ۱۱ نووسیویهتی: "مەرقۆس بگره و لەگهڵ خۆت بیهینه، چونکه بۆ من له خزمهتکردندا بهسووده."

ب. شوینی نووسینی ئینجیل به گویرهی نووسینی مەرقۆس.

لیدوانه یهكدهنگهکانی باوکانی سهرتایي کلیسا رایدهگهیهنن که مەرقۆس ئینجیلهکهی لە رۆما و بۆ رۆمانییهکان نووسیوه. راستییهکه ئەوهیه که مەرقۆس ئینجیلهکهی بۆ جهماوهریکی ناجوولهکه نووسیوه، چونکه وشه ئارامییهکانی تهلیسا قوم" (۵: ۴۱)، "قوربان" (۷: ۱۱)، "نهفاسا" (۷: ۳۴) و "ئهبا" (۱۴: ۳۶)، (۳: ۱۷) وهرگیراوه، وهك "بۆینهرجس (۷: ۳-۴) بۆ یونانی. ههروهها دابونهریتی جوولهکهکانی روون کردووتهوه، وهك شورډنی دهستهکان له رووی ئایینییهوه و پۆژی ئامادهکاری (۱۵: ۴۲). (۱۴: ۱۲) جهژنی فهتیره.

مەرقۆس تهنانهت ههنديک دهستهواژهی یونانی به زمانی لاتینی رۆما رووندهکاتهوه. لە مەرقۆس ۱۲: ۴۲ روونی دهکاتهوه که دوو "لیپتا" یان سکه مسییهکه دهکاته یهك "کوادرانس"ی رۆمانی یان بهشیک له پینیهک. لە مەرقۆس ۱۵: ۸ روونی دهکاتهوه که "ئاوئی" یان کۆشکهکه بریتی بووه له "پراتوریوم" یان شوینی نیشهجیبوونی فهرمی فهرمانپهروا.

مەرقۆس له بهشی ۱۵: ۲۱ تاکه ئینجیله که پیمان دهلیټ "شیمۆنی کورینی" بریتییه له "باوکی ئەسکهندر و پروفوس"، دوو کەس که بهپیی رۆما ۱۶: ۱۳ دیاره له رۆما به باشی ناسراو بوون.

ئهو شیوازهی مەرقۆس وینهی مەسیحی پێ دهکیشیت، جیی سهرنجی رۆمانییهکان دهبیټ، ئەوانهی که له ئارهزووی دهسهلات و پیاوهکردنی دهسهلاتدا جیهانیان داگیر کردبوو. مەرقۆس وینهی عیسا وهك پاشایهکی چالاک، پڕ وزه، خیرا له جووله و سهرکهوتوو دهکیشیت، به دهسهلات بهرانبه هیزه ویرانکههکانی سروشت، بهسهر نهخۆشی، بهسهر رۆحه پیسهکان، و تهنانهت بهسهر مهرگیشدا. مەرقۆس وینهی پاشایهک دهکیشیت که زۆر له ههر داگیرکهریکی زهمینی بالاتره. پاشایهتییهکهی زۆر فراوانتره، چهک و زریکهی زۆر کاریگهتره، و فهرمانپهرواییهکهی زۆر بهردهوامتره له ههر ههموو فهرمانپهرواییه زهمینییهکان. جگه لهوهش، سهرکهوتنهکانی زۆر شکومهندن، چونکه ئەو دهبیټه هۆی ئەوهی کهسانی ژیردهسته بهشداری بکن له شکۆی سهرکهوتنهکه! ئەو پاشایهی مەرقۆس وینهی دهکیشیت، پاشای پزگارکهره!

ج. بهر واری نووسینی ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس

لیدوانی باوکیکی کلیسا نووسینه که دمخاته ماوهی ۴۱-۴۰ ی زایینی ۶. یوسیبیوسی باوکی کلیسا (۲۶۰-۳۴۰ ز) رایدمهگه نییت که له سهردهمی فه رمانر هوایی کلودیوس له ماوهی ۴۱-۴۰ ی زایینیدا بووه که خودا له چاودیریه به خشنده که پیدایه رینمایه... په ترۆسی کرد بو رۆما. گوئگرانی په ترۆس داویان له شوینکه وتووی په ترۆس، واته مهرقوس کرد، که توماریکی ئەو فیرکردنانه بنووسیت، که په ترۆس به زارهکی پیی گه یاندبوون. بهم شیوهیه، ئەوان (په ترۆس و مهرقوس) بهرپرسیار بوون له نووسینی ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس.

پارچه پاپیروسیک که له نزیک قومان دوزراوه ته وه، نووسینه که دمخاته پيش سالی ۵۰ ی زایینی. پارچه پاپیروسه بچوکه که له ئەشکه و تیکدا له بیابانی له فهلهستین دوزرایه وه به شیک له مهرقوس (۵۲-۵۳) له خو دهگریت. ئەم پارچهیه میژوو هه که ی دهگه رینه وه بو سالی ۵۰ ی زایینی.

۵ کردار ۱۵: ۳۶-۴۱

۶ گرنگه له بیرمان بیته که چه ندين بیره دوزی جیاواز هه ن دربارهی میژووی رووداو هکانی په یمانی نوێ. ئەو بهر وارانیه له خویندنه کانا ماندا به کارهاتوون، هه رچه نده گریمانیه یین، به لام له سه ر بنه مای باشترین توێزینه و هکانی جیهانن.

ئه گه ر ئەم پارچهیه هه کۆبیه کی ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس بیته، که واته ئینجیله که زیاتر له سه رهتای هوکمرانی کلودیوس نووسراوه. وهک له کتیبی کرداری نیردراوانه وه بینیمان، زور ئەه گه ری هه یه که په ترۆسی نیردراو و مهرقوس له رۆما بووبن له ماوهی ۴۴-۴۶ ی زایینی. دهتوانین به دناییه وه بگه ی نه ئەو درنجامه ی که ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس له ماوهی ۴۰-۶۵ ی زایینی نووسراوه. به لگه ی زور هه یه که له ده وره به ری سالی ۴۴-۴۶ ی زایینی له رۆما بو رۆمانیه کان نووسراوه.

د. تایبه ته ندیه کانی ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس

۱. ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس کورتترین ئینجیله.

ئینجیل به پیی نووسینی مهرقوس کورتترین ئینجیله. له کاتی کدا لوقا ۱۱۴۷ ئایهت له خو دهگریت، مه تا ۱۰۶۸ ئایهت، مهرقوس ته نها ۶۶۱ ئایهتی هه یه. له کاتی کدا لوقا ۲۷ نمونه ی هه یه و مه تا ۱۹ نمونه ی هه یه، مهرقوس ته نها ۴ نمونه ی هه یه. له و ۶ وتاره گه وره یه ی له مه تادا هه ن، مهرقوس ته نها یه کیانی هه یه، که ئەویش وتاره که په دربارهی کۆتایی زه مان (دوارۆژ) ۷.

۲. ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس ئینجیلی کرداره.

ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس په رجووی (موعجزه ی) زور له خو دهگریت.

هه ر یه کی که له یانزه به شی یه که مه ی مهرقوس لانی کهم یه که گپرا نه وه ی په رجووی تیدا یه. چاک کردنه وه ی پیاوه که ر و لاله که که له مهرقوس ۷: ۲۱-۲۷ باس کراوه ته نها له ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس دا ده دوزریته وه. مهرقوس باسی دهکات چون مه سیح ئەم پیاوه چاک دهکاته وه. سه رهتا په نه کانی خسته ناو گوئییه کانی پیاوه که. پاشان تفی کرد و دهستی له زمانی پیاوه که دا. دوا جار، سهیری ئاسمانی کرد و به ناخیکی قووله وه وتی، "ئه فاسا"، که واته، "بکریوه!" دهستبه جی گوئییه کانی پیاوه که کرانه وه و توانی بییستیت، و زمانیشی ئازاد بوو و توانی به روونی قسه بکات. ئەو خه لکه ی ئەمه یان بینی، تووشی سه رسورمان بوون و هاواریان کرد، "مه سیح هه موو شتیکی به باشی کردوه!" و چاک کردنه وه ی پیاوه کۆیره که له به یته سهیدا که له مهرقوس ۸: ۲۲-۲۶ باس کراوه هه روه ها ته نها له ئینجیل به گویره ی نووسینی مهرقوس دا ده دوزریته وه. مه سیح دهستی ئەم پیاوه کۆیره گرت و بردییه دره وه ی گونده که. دوا ی ئەوه ی مه سیح تفی کرده چاوی پیاوه که و دهستی خسته سه ری، لئی پرسی ئایا هیچ ده بییستیت. پیاوه که وه لامی دایه وه که خه لکه که وهک دار ده بییستیت که به پیی ده رۆن. جاریکی تر مه سیح دهسته کانی خسته سه ر چاوی پیاوه که و پاشان چاوه کانی کرانه وه و توانی هه موو شتیکی به روونی بییستیت.

به بهراورد لهگهڵ ئینجیلهکانی مهتا و لوقا، ئینجیل به گوێرهی نویسنی مهرقوس شتهکان به شیوهیهکی زۆر زیندوو باس دهکات. بۆ نموونه، کاتیک مهسیح دهستی کرد به راگهیانندی ئینجیلی پاشایهتییهکه، له مهتادا تهنها دهلیت "تۆبه بکهن" (٤: ١٧)، بهلام له مهرقوسدا زیاد دهکات "و باومر به ئینجیل بهین" (١: ١٥).

کاتیک مهسیح بانگی یاقوب و یوحنا کرد بۆ ئهوهی شوینی بکهون، مهتا دهلیت "بهلامهکه و باوکیان بهجیهیشت"، بهلام مهرقوس دهلیت که باوکیان به تهنها بهجیهیشت، بهلکو "باوکیان لهناو بهلامهکه لهگهڵ کریکارهکان بهجیهیشت" (١: ٢٠).

له کاتی چاککردنهوهی خهسووی پهترۆس که نهخۆش بوو، مهتا دهلیت که مهسیح "دهستی له دهستی دا"، بهلام مهرقوس دهلیت "دهستی گرت و ههڵساندوه" (١: ٣١).

سهبارت به نهخۆشهکان و ئهوانهی رۆحی پیسیان تیداوو، مهتا دهلیت که "زۆر کس" هاتن (٨: ١٦)، بهلام مهرقوس دهلیت "ههموو شارمهکه له بهردهرگا کۆبوونهوه" (١: ٣٣).

سهبارت به نوێژکردن، لوقا دهلیت "لهگهڵ خۆرهلاتن مهسیح دهرچوو بۆ شوینیکی چۆل" (٤: ٤٢)، بهلام مهرقوس دهلیت "زۆر بهیانی زوو، کاتیک هیشتا تاریک بوو، مهسیح ههستا، مالهکی بهجیهیشت و رویشت بۆ شوینیکی چۆل، لهوێ نوێژی دهمکرد" (١: ٣٥).

لهکاتیکدا لوقا دهلیت خهڵکهکه بهدوای مهسیح دا دهگهڕان (٤: ٤٣)، له مهرقوسدا قوتابییهکان به مهسیح دهلین، "ههمووان بهدوای تۆدا دهگهڕین!" (١: ٣٦).

٣. ئینجیل به گوێرهی نویسنی مهرقوس ریکویکتترین ئینجیله

لوقا به بهراورد به مهرقوس.

لوقا رهنکردنهوهی مهسیح له ناسیره دهخاته سههرتهای خزمتهی جهلیل. بهلام باسهکه خۆی له لوقا ٤: ٢٣ وا دمخواریت که مهسیح پیشت کاریکی بهرچاوی له جهلیل کردبیت. ئههه دهیسهلینیت که لوقا زۆر بایهخ به ریزبهندی کاتی (کرۆنۆلۆژی) نادات. مهرقوس و مهتا باسی ئههه رووداوه ناکهن تاوهکو نزیک دهبنهوه له ناوهراستی کتیبهکانیان.

به ههمان شیوه، له بهشی ناوهراستی ئینجیلی لوقادا ئاماره کاتییه جیاوازهکان زۆر نادیارن، وهک "رۆژیک" (١١: ١)، "لهو کاتهدا" (١٢: ١) و "له شههمهیهکدا" (١٣: ١٠). لهمهشهوه روونه که، ههههه ئینجیلی لوقا به دلناییهوه

"ریکویکه" وهک خۆی له پیشهکییهکهیدا دهلیت (١: ٣)، ریکخستنی بابهتهکان تهنها به واتایهکی زۆر گشتی بهپێی کاته. دواجار کاتیک لوقا باسی دهستنیشانکردنی خیانتهکارهکه دهکات دوای خواردنی شیوی پهروردگار، لهکاتیکدا له مهتا، مهرقوس و یوحنا له کاتی ژمهکهدايه، ئهوا روونه که لوقا بابهتهکانی به ریزبهندی وردی "پیش و پاش" ریکناخت. لوقا بابهتهکانی بهپێی بابته ریکدماخت و گهڕانهوه ریکخراوهکی بهپێی بابته به ههمان شیوه لهلایهن رۆحی پیرۆزهوه سرووشکراوه (ئیلهام کراوه) وهک گهڕانهوهکی مهرقوس که زۆر زیاتر بهپێی کاته.

٧ مهرقوس ١٣

٨ لوقا ٢٢: ١٤-٢٣

مهتا به بهراورد به مهرقوس

مهتا پهرجوهکانی مهسیح له بهشی ٨ و ٩ بهپێی ریزبهندی روودانیان ریکناخت.

مهرقوس نیشانی دهکات که نهفرمت لیکردنی دار ههنجیرهکه له رۆژی دووشههمه روویدا (١١: ١٢-١٤) و وانهکهی له رۆژی سیشههمه باسکرا (١١: ٢٠-٢٥) له ههفتهی نازار (دوایی ههفته پیش لهخاچدان). بهم شیوهیه مهرقوس سهرنج رادهکیشیت بۆ ریزبهندی کاتی، بهلام مهتا واناكات. مهتا دهیویتهواوی رووداوهکه و وانهکهی ههمووی بهیهکهوه (٢١: ١٨-٢٢) بگهڕیتهوه.

مهرقوس زۆرتترین ریزبهندی کاتی ههیه.

زۆربهی بهشهکان له مهرقوس ١٠: ١٣ تا کۆتایی هاوتان، ههم له مهتا و ههم له لوقا. بهلام ئهوهی بهتایبهتی گرنکه ئههه راستییه که بهگشتی کاتیک ریزبهندییهکه له لوقا له مهرقوس جیا دهیتهوه، مهتا ههمان ریزبهندی مهرقوسی ههیه، و کاتیک ریزبهندی له مهتا له مهرقوس جیا دهیتهوه، لوقا ههمان ریزبهندی مهرقوسی ههیه.

لهکاتیکدا مهتا هموو وتارهکانی مەسیح له شەش بەشی گەوردا پوخت دەکاتەو، مەرقۆس نامازە بە هەریەکیکیان دەکات بەو ریزبەندییەکی که تێیدا پێشکەش کراون. ئەمە دەیسەلمێنێت که مەرقۆس له رووی کاتییەوه ریزبەندترین ئینجیلە.

تەنانەت مەرقۆسیش مەبەستی نییه رووداوەکان بە ریزبەندی و یەک له دوای یەک بنووسیت.

مەرقۆس مەبەستی نییه ژياننامەیک بە ریزبەندی کاتی بنووسیت. بۆ نموونه، مەرقۆس هیچ گیرانەوهیهکی نییه دەربارە لەدایکبوونی مەسیح؛ هەندیک له بەشەکانی مەرقۆسیش بە نیشانەدەری کاتی نادیار دەست پێدەکەن؛ و مەرقۆس باسی خزمەتە سەرەتایی یان کۆتاییەکانی عیسا له یهودیا ناکات.

٤. ئینجیل بە گوێرە ی نووسینی مەرقۆس باسی په یوهندییهکی گەشەسەندوو دەکات لەنیوان مەسیح و قوتابییەکانی.

مەرقۆس گرنگی بە مەلانیی فەریسییهکان لهگەڵ مەسیح نادات، که سەرنجیکی زۆر له مهتا داگیردەکات. مەرقۆس زۆر بە زیندوویی باسی داینامیکی په یوهندی نیوان مەسیح و قوتابییەکانی دەکات. ئەو باسی بیباوهری قوتابییەکان و پاشان گەشەکردنی باوهریان بە مەسیح دەکات.

ه. ئامانجی ئینجیل بە گوێرە ی نووسینی مەرقۆس.

مەرقۆس ئینجیلەکی له سەر بنه‌مای وتاره‌کانی په‌رتۆسی نێردراو نووسیوه. په‌رتۆس و مەرقۆس چۆن سه‌یری مەسیحیان دەکرد؟

١. په‌رتۆس و مەرقۆس مەسیح وهک مروّقیکی ته‌واو ده‌خه‌نه روو.

بۆ نموونه، مەسیح دەخوات و دەخواته‌وه، برسی ده‌بیت و له‌ماندوینیدا خه‌وی لێدکه‌ویت، ده‌ست له‌خه‌لک ده‌دات و ده‌ستی لێ ده‌دریت، خه‌مبار و توورپه‌ ده‌بیت، دایک و برا و خوشکی هه‌یه، جه‌سته‌یه‌کی مروّقانه و روّحیکی مروّقانه‌ی هه‌یه و تەنانەت ده‌مریت.

٢. په‌رتۆس و مەرقۆس عیسا وهک خودایه‌کی ته‌واو ده‌خه‌نه روو.

له‌ مەرقۆس بەشی ١، عیسا به‌ کورپی خودا و په‌روهردگار ده‌ناسریت، که یه‌هوه‌یه له‌ ئیشایا ٤٠: ٣. ئەو به‌ روّحی پیروژ له‌ ئاو هه‌له‌که‌بیت (١: ٨) و له‌ لایه‌ن فریشته‌کانه‌وه خزمه‌ت ده‌کریت (١: ١٣). له‌ بەشی ٢، ده‌سه‌لاتی خودایی هه‌یه بۆ لێخۆشبوونی گونا‌هه‌کان و هه‌موو شتیک ده‌زانیت که له‌ دلی خه‌لکدایه (٢: ٨). ئەو په‌روهردگاری شه‌مه‌یه (٢: ٢٨) و دواتر هه‌روه‌ها به‌ په‌روهردگاری پاشا داود ناو ده‌بریت (١٢: ٣٧). له‌ بەشی ٣، کێی ئەو‌یت دیاری ده‌کات و ده‌سه‌لاتی پێده‌دات بۆ کردنی په‌رجوو (١٣: ١٣-١٤). ئەو په‌رجووی زۆر ده‌کات: هه‌موو جووره‌ نه‌خۆشیه‌کان چاک ده‌کات‌وه، روّحی پیس ده‌ردەکات، بینایی بۆ کوێر و بیستن بۆ که‌ر ده‌گه‌رێنیت‌وه، نه‌خۆشی گولی (به‌رسام) چاک ده‌کات‌وه و مردوو زیندوو ده‌کات‌وه. کۆنترۆلی بایه‌کان ده‌کات، له‌سه‌ر ئاو ده‌پوات، ده‌بیته‌ هۆی وشکبوونی دار و خۆراک زیاد ده‌کات بۆ تێرکردنی هه‌زاران که‌س. له‌ بەشه‌کانی ٨ و ٩ و ١٠، به‌ وردی پێشینه‌ی داها‌تووی خۆی ده‌کات، واته‌ ده‌مریت و له‌ ماوه‌ی سی رۆژدا هه‌له‌ده‌ستیت‌وه. له‌ بەشی ١٣، پێشینه‌ی ده‌کات که قوتابییەکانی ده‌چه‌وسینیت‌وه، که ئۆرشه‌لیم و په‌رستگا‌که به‌مزوانه‌ وێران ده‌کرین و که جیهان تووشی بوومه‌له‌رزه، قاتوقری و جه‌نگ ده‌بیت. فیر ده‌کات که ئینجیل ده‌بیت به‌ هه‌موو نه‌ته‌وه‌کانی جیهاندا رابگه‌یه‌زیت پێش ئەوه‌ی کۆتایی بیت (به‌شی ١٣). تاوه‌کو ئیستا، هه‌موو ئەم پێشینه‌یه‌کی مەسیح بیت به‌ پیت جیه‌جی بوون! له‌ بەشی ١٦، له‌ مردن هه‌له‌ده‌ستیت‌وه و به‌مه‌ش مه‌رگ ده‌به‌زینیت! هه‌روه‌ها پێشینه‌ی ده‌کات که له‌ ها‌تته‌وه‌ی دووه‌می بۆ سه‌ر زه‌وی، به‌ شکۆی خودای باوکه‌وه دیت له‌گەڵ زۆر فریشته (٨: ٣٨) و به‌ هیزیکی گه‌وره‌وه. ئەوسا فریشته‌کانی ده‌نیریت بۆ کو‌کردنه‌وه‌ی هه‌له‌بژێردراوانی (١٣: ٢٦-٢٧).

٣. په‌رتۆس و مەرقۆس مەسیح وهک ئامانجی باوهر ده‌خه‌نه روو.

له‌به‌ر ئەوه‌ی مەسیح کورپی خودایه، بۆیه، له‌ مەرقۆس ١: ١٥ داوا له‌ خه‌لکی ده‌کات له‌ هه‌موو شوینیک تۆبه‌ بکه‌ن و باوهر به‌ ئینجیل به‌ین. له‌ مەرقۆس ٩: ٣٧ ده‌لێت هه‌رکه‌سه‌یک پێشوازی له‌و بکات، پێشوازی له‌ خودای باوک ده‌کات، که ئەوه‌ی

ناردووه. له مەرقۆس ۱۰، بەرەنگاری سەرکردە گەنجە دەولەتمەندەمکە دەبیتەوه بۆ چوونە ناو پاشایەتی خۆدا و پرزگار بوون (۱۰: ۲۴-۲۶). له مەرقۆس ۸، بەرەنگاری خەلک دەبیتەوه بۆ ئەوهی بەرژموندییەکانی خۆیان رەت بکەنەوه، شوینی بکەون و نامادەبن لەگەڵیدا نازار بچێژن (۸: ۳۴).

و. ناوەرۆکی ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس.

۱. ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس بە بەراورد بە ئینجیلی مەتا.

گێڕانەوهکە له ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس زۆر جار وردتره لهوهی ناو ئینجیلی مەتا. هەرچەندە ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس ۶۶۱ نایەتی هەیه، ناوەرۆکەکی هاوتایه و پەستتوراوه (پوخت کراوئەوه) بۆ نزیکەى ۵۰۰ نایەت له کۆى ۱۰۶۸ نایەتەکی ئینجیلی مەتا.

تەواوی ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس لەناو ئینجیلی مەتادا هەیه. تەنها ۵۵ نایەت له ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس له ئینجیلی مەتادا نادۆزێنەوه. لەم ۵۵ نایەتە، ۲۴ نایەتیان له ئینجیلی لوقادا هەن. کەواته تەنها نزیکەى ۳۱ نایەت له ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس بێهاوتان (تایبەتن)! ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس کۆنترین ئینجیلە. مەتا و لوقا ئەگەری هەیه ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆسیان بەکارهێناویت بۆ نووسینی ئینجیلەکانیان.

دابەشکردنی ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس بەگشتی هەمان دابەشکردنی ئینجیلەکانی مەتا و لوقایه.

۲. گرنگترین ماددەکان که له ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆسدا بێهاوتان (تایبەتن).

ئەو ۳۱ نایەتەى ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس که له ئینجیلەکانی مەتا و لوقادا نادۆزێنەوه، ئەمانەى خواروه لهخۆ دەرگرن:

- مەرقۆس ۲: ۲۷. ئەو لیدوانەى که دەلێت شەممە بۆ مروڤ دروستکراوه نەک مروڤ بۆ شەممە.
- مەرقۆس ۴: ۲۶-۲۹. نموونەى تۆوه گەشەسەندووکه.
- مەرقۆس ۷: ۳۲-۳۷. چاککردنەوهى پیاوه کەر و لالەکه.
- مەرقۆس ۸: ۲۲-۲۶. چاککردنەوهى پیاوه کوێرکه له بەیتسەیدا.
- مەرقۆس ۱۳: ۳۳-۳۷. نامۆزگاری بۆ چاوکراوهی (ئیشکگرتن).
- مەرقۆس ۱۴: ۵۱. چیرۆکی ئەو گەنجەى که به رووتی رایکرد.

۳. کۆتایی ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس.

هەندیک کەس رەنگە نامارژە بۆ ئەوه بکەن که کۆنترین و جێمتانەترین دەستنووسە یۆنانیەکان و هەر وهها وەرگێرانە کۆنەکانی تر به زمانی لاتینی و سریانی کۆتایی ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆسیان تیدا نییه، واتە، مەرقۆس ۱۶: ۹-۲۰. و بەپێى باوکانی کلێسا، ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس به بەشى ۱۶: ۸ کۆتایی هاتبوو. ئیمەى مەسیحی دەبیت چۆن سەیری مەرقۆس ۱۶: ۹-۲۰ بکەین؟

راستییهکان نیشانی دەدەن که مەرقۆس ۱۶: ۹-۲۰ بەشیک نەبووه له ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆسی رەسەن. کۆنترین و جێمتانەترین دەستنووسەکان به یۆنانی، لاتینی و سریانی نیشانی دەدەن که ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس به بەشى ۱۶: ۸ کۆتایی هاتوو. ناوەرۆکەکه نیشانی دەدات که هی ئینجیلە رەسەنەکه نەبووه. بۆ نموونه، له مەرقۆس ۱۶: ۷، فریشتەکه دەلێت که مەسیح له جەلیل قوتابییەکان دەبیت. بەلام ئەوهی بەدایدا دیت باس لهوه دەکات که مەسیح بۆ خەلکی جیاواز له شوینی جیاواز دەرکەوت. جەلیل تەنانەت باسیش ناکریت. له مەرقۆس ۱۵: ۴۷، مریەمی مەجدەلیه باسکراوه، بەلام له مەرقۆس ۱۶: ۹ به شیوهیک دەناسینریت وەک ئەوهی پێشتر هەرگیز باس نەکراویت.

مەرقۆس ۱۶: ۹-۲۰ پوختەیهکی سەرنجراکێشی ئینجیلەکانی دیکهیه.

مەرقۆس مەبەستی نەبووه ئینجیلەکهی له ۱۶: ۸ کۆتایی پی بهیئیت، چونکه زۆر به کتویر کۆتایی دیت. نازانین نایا

مەرقۇس ھەرگىز ئىنجىلەكەي تەۋا كىردۈۋە يان نا، و ئەگەر نا، بۇچى نا؟ و ئەگەر تەۋاۋى كىردۈۋە، چى بەسەر دېرەكەنى كۆتايى ھات؟ نووسەرىكى دواتر مەرقۇس ۱۶: ۹-۲۰ يىزاد كىردۈۋە ۋەك كۆتايىك بۇ ئىنجىلەكە. كۆتايى ئىنجىل بە گۆيرە نوسىنى مەرقۇس پوختەيەكى سەرنجراكىشى ھەندىك لە دەرکەوتنەكانى مەسىحە دواى ھەستانەۋەي، بەرزبونەۋەي و بەردەۋامىي كارمەكى لە رېگەي نېردراۋانەۋە.

• مەرقۇس ۱۶: ۹-۱۱ پوختەي ئىنجىلى يۇحەنايە، بەتايىتەي يۇحەنا ۲۰: ۱۱-۱۸، دەرکەوتنى مەسىح بۇ مەرىمەي مەجدەليە.

• مەرقۇس ۱۶: ۱۲-۱۳ پوختەي ئىنجىلى لۇقا، بەتايىتەي لۇقا ۲۴: ۱۳-۳۵، دەرکەوتنى مەسىح بۇ دوو كەس كە دەچوون بۇ ئەۋمەس.

• مەرقۇس ۱۶: ۱۴-۱۸ پوختەي ئىنجىلى مەتايە، بەتايىتەي مەتا ۲۸: ۱۶-۲۰، دەرکەوتنى مەسىح بۇ يانزەكە لەسەر چىايەك لە جەليل.

• مەرقۇس ۱۶: ۱۹-۲۰ پوختەي كىتېي كىردارى نېردراۋانە، بەتايىتەي كىردارى نېردراۋان ۱: ۹-۱۱، بەرزبونەۋەي مەسىح و بەردەۋامىي كارمەكى لە رېگەي قوتايىكەنەۋە.

مەرقۇس ۱۶: ۹-۲۰ تەنھا تا ئەۋ رادىيە بۇ باۋەر و پىراكتىزەكردن پابەندكەرە كە فېر كىردنەكانى بە دۇنيايىيەۋە لەلايەن خودى كىتېي پىرۆزۋە بە گىشتى پىشتىۋانى دەكرىن.

لەبەر ئەۋەي ھەلگىرتنى مارە ژەھراۋىيەكان و خواردەۋەي ژەھرى كوشندە لەلايەن ھىچ دەقېكى دىكەي كىتېي پىرۆزۋە پىشتىۋانى ناكىن، نابىت ۋەك نووسراۋى پىرۆز سەير بىكرىن، بەلكو ۋەك ماددەي ئەپۇكرىفا واتە، ماددەيەك كە رەسەنايەتى گومانايىيە؛ داھىنراۋە بۇ ئەۋەي لە ۋشەكانى كىتېي پىرۆز بچىت.

[كەمى باۋەر و باۋەرېك كە لەم دەقەدا باسى لىۋە دەكرىت بەتايىتەي ھى قوتايىيەكانى مەسىحە، ئەۋانەي كە لە ماۋەي مانەۋەي لەسەر زەۋى لەگەلېدا بوون ۹. پەرچوۋەكان بەتايىتەي نىشانەن بۇ راستكردنەۋەي نېردراۋانى مەسىح ۱۰ و مەرچ نىيە بۇ ھەموو مەسىحىيەكان بن.]

ز. بابەت و دابەشبوونى ئىنجىل بە گۆيرە نوسىنى مەرقۇس.

بابەت. "مەسىح پاشاي سەركەۋتوۋ و پاشاي خزمەتكارە."

دەكرىت ئىنجىل بە گۆيرە نوسىنى مەرقۇس بۇ پىنج بەش دابەش بىكرىت.

ئەۋانە رېك ھەمان بەشەكانى ناو ئىنجىلى مەتان. تەنھا، ناۋەرۇكەكەي كەمترە لە ئىنجىلى مەتا.

۱. مەرقۇس ۱: ۱-۱۳ دەستبەكاربوونى مەسىح.

۲. مەرقۇس ۱: ۱۴ تا ۷: ۲۳. خزمەتى گەرەي مەسىح لە جەليل.

۳. مەرقۇس ۷: ۲۴ تا ۹: ۵۰. خزمەتى مەسىح لەكاتى پاشەكشەدا (دوورەپەرىزى).

۴. مەرقۇس ۱۰. خزمەتى مەسىح لە پىريا.

۵. مەرقۇس ۱۱ تا ۱۶. مردن و ھەستانەۋەي مەسىح.

ح. پەيامە سەركىيەكانى ئىنجىل بە گۆيرە نوسىنى مەرقۇس

۱. ئىنجىل بە گۆيرە نوسىنى مەرقۇس فېر دەكات كە عىسا پاشاي سەركەۋتوۋە.

مەسىح پاشاي خىرا لە جوۋلەدا.

مەرقۇس ۋشەي 'دەستبەجى' ۱۱ زىاتر لە چل جار بەكاردەھىنىت. ئەمە باسى جوۋلەي بەرەپىشچوونى نەبەزىنراۋى

مەسىح دەكات. ئەۋ بەردەۋام لە جوۋلەدايە. مەرقۇس ھەرۋەھا زۆر جار ۋشەي 'ۋە يان پاشان' ۱۲ بەكاردەھىنىت. ۋەھا

دەردەكەۋىت كە ھىچ نىۋانىك لە نىۋان رووداۋىك و ئەۋەي دواترىدا نىيە. مەسىح بى ۋەستان كار دەكات. ئەۋ ھەرگىز خا

نابیتاوه. مەرقۆس وینەى عيسای مەسیح دەکیشیت وەک پاشایەکی چالاک، پڕ وزە، خیرا لە جوولە، تیکۆشەر و سەرکەوتوو!

مەسیح پاشای رزگارکەرە.

مەرقۆس وینەى مەسیح دەکیشیت وەک سەرکەوتوو بەسەر هیزە و پێرانکەرەکانى سروشت، بەسەر نەخۆشییەکان، بەسەر رۆحە پیسەکان و تەنانەت بەسەر مەرگیشتا. ئەم پەيامە جیگای سەرنجى تايبەت بوو بۆ رۆمانییەکان، گەلیک، کە لە ئارەزووی دەسلەلات و پیاوەکردنى دەسلەلاتدا جیهانیان داگیر کردبوو. بۆ ئەوان مەرقۆس وینەى پاشایەک دەکیشیت کە بالاترە لە هەر داگیرکەرێکی زەمینی. پاشایەتیى عيسای مەسیحى پاشا، زۆر فراوانترە لە ئیمپراتۆریەتی رۆما. چەکەکانى عيسای مەسیح، زۆر کاریگەرترن لە چەکە زەمینیەکانى سوپای رۆما. فەرمانرەوایی عيسای مەسیحى پاشا، زۆر بەردەوامترە لە هەر شتێک کە لە سەر زەوییهوه سەرچاوه بگریت. سەرکەوتنەکانى عيسای مەسیحى پاشا، زۆر شکۆمەندترن لە سەرکەوتنەکانى سوپاکانى رۆما، چونکە عيسا دەبیتە هۆی ئەوهى ئەو خەلکەى داگیرى کردوون بەشداری بکەن لە شکۆى سەرکەوتنەکەى. عيسای مەسیح ئەو پاشایەیه کە گوناھ لە دل و ژيانى مرۆفدا دەبەزینیت، کە تەگەرەکانى جیهان دەبەزینیت، کە کاریگەرییە خراپەکان و کردارەکانى شەیتان و رۆحە پیسەکانى دەبەزینیت. تەنانەت مەرگیشت دەبەزینیت! عيسا مرۆف لە هەموو ئەمانە رزگار دەکات. مەرقۆس وینەى عيسا وەک پاشای رزگارکەر دەکیشیت.

۹ مەرقۆس ۱: ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۷

۱۰ مەتا ۱: ۱، ۸؛ لوقا ۱۰: ۱۸-۲۰؛ ۲ کۆرنسۆس ۱۲: ۱۲

مەسیح پاشای خوداییە.

کاتیک ژنەراییکی سوپای رۆمانى دەچوو بۆ جەنگ، ئەفسەریکی لە پێش خۆیهوه دەنارد بۆ ئەوهى فەرمان بە خەلک بکات رینگان چاک بکەنەوه تاوەکو سوپاکە پێیدا بپرات. بە هەمان شیوه، لە مەرقۆس ۱: ۳ دەخوینینەوه کە ئەرکی یەحیای لەئاوهەلکیش ئەوهیه بپیتە 'مژگیندەر' یان 'پیشرەر' بۆ عيسای مەسیحى پاشا. پێغەمبەر ئیشایا پێشبینى دەکات کە ئەو پاشایەى دیت کەس نییه جگە لە 'یەهوه'، 'پەروردگار' خۆی. سەرەرای سروشتە خوداییەکەى، خودا سروشتى مرۆفانەى لە عيسای مەسیحدا وەرگرت و هاتە ناو دروستکراوەکانى خۆی و میژووی مرۆفایەتی. مەرقۆس وینەى عيسا وەک پاشای خودایی دەکیشیت!

عيسای مەسیحى پاشا، داواى ملکەچبوون دەکات.

لە مەرقۆس ۱: ۱۵، عيسای مەسیحى پاشا، خۆی داوا لە هەموو مرۆفایەتی دەکات کە بۆ لای ئەو بگەڕینەوه. ئەو هەوالی خوشی خودا رادەگەیهنیت و دەلیت، "پاشایەتیى خودا نزیک بووئەوه. تۆبە بکەن و باوەر بە هەوالە خوشەکە بهین!" ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس بانگی خەلک دەکات بە باوەرێکی بێفیزهوه بۆ لای پاشای رزگارکەرى سەرکەوتوو بگەڕینەوه.

۲. ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس فێر دەکات کە مەسیح پاشای خزمەتکارە.

مەسیح، پاشای خزمەتکار، کاتى خۆی وەردەگریت بۆ ئەوهى ئامادە بپیت.

ئینجیل بە گوێرەى نوسینی مەرقۆس باسى رەچەلەک یان لەدایکبوون یان مندایی مەسیح ناکات. کاتیکى زۆرى دەوێت بۆ رووهکیک تا رەگەکانى بنیڕیتە ناو خاکە تاریکەهوه پێش ئەوهى بتوانیت گەلا، گۆل و بەرەهەم بهینیت. بە هەمان شیوهش مەسیح. سى (۳۰) سالی یەکەمى ژيانى لە نادياریدا لە ناسیره بەسەر برد، پێش ئەوهى بۆ سى (۳) سالی خزمەتە گشتییهکەى دەربکەوێت. پاشای خزمەتکار نمونەیهک بۆ شوینکەوتووانى دادەنیت: زۆر گرنگە کات وەربرگین بۆ ئەوهى بۆ کارى ژيانمان ئامادە بین. و نابیت بێزار بین ئەگەر عيسای مەسیح کاتیکى زۆر بەکاربهینیت بۆ ئامادەکردنى ئیمە بۆ ژيان.

مەسیح، پاشای خزمەتکار رۆحی پیرۆز وەردەگریت لە ئامادەکاریدا

مەسیح چوو بۆ لای یەحیای لەئاوھەلکیش بۆ ئەوەی لەئاوھەلکیشریت (تەعمید بکریت)، نەک لەبەر ئەوەی خۆی گوناھبار بوو، بەلکو لەبەر ئەوەی بەمە خۆی پابەند کرد بەوەی گوناھەکانی جیھان لە ئەستۆ بگریت. پیغەمبەر ئیشایا لە ئیشایا ۵۳: ۶ پیشبینی کرد، "پەروردگار تاوانی ھەموومانى خستە سەر ئەو". و یەحیای لەئاوھەلکیش رایگەیاندا، "تەماشاکەن، ئەویە بەرخى خودا، که گوناھى جیھان لادەبات" ۱۳.

لە کاتی لەئاوھەلکیشانەکیدا مەسیح دەستی کرد بە خزمەتەکەى بۆ بەخشینی ژيانى لەپیناوە مەرەکانیدا ۱۴. ھەرۆھا لە کاتی لەئاوھەلکیشانەکیدا، رۆحی پیرۆز لە شیوەى کۆتریکدا دا بەزییە سەرى. عیساى مەسیح ھەردوو سروشتى خودایى و مەرۆقانى ھەیه. سروشتە مەرۆقانى ھەم توانای ھەبوو و ھەم پێویستی بە بەھیزکردن ھەبوو. سروشتە مەرۆقانى ھەم پێویستی بە دەستنیشانکردنى (چەرکردنى) رۆحی پیرۆز ھەبوو بۆ ئەوەى شایستەى بکات بۆ خزمەتەکەى وەک پیغەمبەر، کاهین، و پاشا! کۆتر ھیمایە بۆ پاکى، نەرمى، ئاشتییخواری و بەخشندەبى. بەم شیوەیە، عیساى مەسیح، که رۆحی پیرۆز لە سروشتە مەرۆقانى ھەم نیشتمەجى بوو، نەک تەنھا پاک و پیرۆز بوو، بەلکو نەرم و ئاشتییخواریش بوو. دیسان پاشای خزمەتکار نمونەیک بۆ شوینکەوتوانى دادەنیت: ئەو رۆحی پیرۆز وەردەگریت، که ژيانى بۆ ھەموو ئەرکێک لە پاشایەتیی خودادا ئامادە دەکات بە پیدانى کەسایەتیی و کەرەستە.

عیسا، پاشای خزمەتکار بە تاقیکردنەو ئامادە دەکریت.

رۆحی پیرۆز مەسیحی برد بۆ بیابان بۆ ئەوەى ئامادەى بکات بۆ خزمەتەکەى. تاقیکردنەو ھەکان (و ھەسوسە) ئەو باروڤۆخانەن که کەسایەتیی و خۆراگری گەشە پى دەدن. ھىچ ھەلەیک نىیە لەوەى تاقى بکریتەو، بەلام ھەلەمەل بۆ تاقیکردنەو بەدەیت. کتیبى پیرۆز دوو بەلین دەمات سەبارەت بە تاقیکردنەو ھەکان و ئازارەکان: ۱: ۱۰ کۆرنسۆس ۱۳: کتیبى پیرۆز دەلێت، "ھىچ تاقیکردنەو ھەم تەووشتان نابیت جگە لەوەى باوہ بۆ مەرۆف. و خودا دەستپاکە: رینگە نادات تاقى بکریتەو زیاتر لەوەى بەرگەى دەگرن. بەلام کاتیک تاقى دەکریتەو، ئەو دەرچەیکیش دەکاتەو تاکو بتوانن بەرگەى بگرن.

۱۱ یۆنانى euthus

۱۲ یۆنانى: kai

۱۳ یۆحەنا ۱: ۲۹

۱۴ یۆحەنا ۱۰: ۱۱

ھەرۆھا لە رۆما ۵: ۳-۵ دەلێت که ئازار خۆراگری بەرھەم دەھینیت، خۆراگری کەسایەتیی و کەسایەتیش ھىوا. و ھىوا بى ھىوا ناکات، چونکە خودا خۆشەووستییى خۆى دەرپزێتە ناو دلمانەو لە رینگى رۆحى پیرۆز ھوہ.

مەسیح، پاشای خزمەتکار بۆ چاکەى خەلک کار دەکات.

ئینجیل بە گوێرەى نوسینى مەرۆقۆس باسى زۆریک لە کارە چاکەکانى مەسیح دەکات. ئینجیل بە گوێرەى نوسینى مەرۆقۆس باسى زیاتر لە بیست پەرچوو دەکات و ھەر یەکیک لە یانزە بەشى یەکەم پەرچووێکی تێدا یە. جگە لە ئەنجامدانى پەرچوو، ھەندیک لە کارە چاکەکانى دیکەى بریتى بوون لە نزا کردن بۆ خەلک، فیکردنى راستى و پراھینانى قوتابییەکان.

مەسیح، پاشای خزمەتکار، فیکر دەکات که سەرکردەى راستەقینە کەسیکە که خزمەتکار بیت.

لە مەرۆقۆس ۱۰: ۳۵-۴۵ دەخوینینەو دەربارەى دایکى یاقوب و یۆحەنا، که داوا لە مەسیح دەکات دوو کورمەکەى لە لای راست و چەپی دابنیشن لە پاشایەتییەکیدا. قوتابییەکانى دیکە ئەمیان بیست و لە یاقوب و یۆحەنا توورە بوون. ئەوسا مەسیح وتى که سەرکردەکان لە جیھاندا ئاغايتى بەسەر خەلکدا دەکەن و بەرپرسەکانیان دەسەلاتیان بەسەردا پىدا دەکەن. بەلام لەنیو مەسیحییەکاندا نابیت و ابیت! ئەو دەلێت، "ھەرکەسیک دەیویت لەنیو ئیوہدا بییتە مەزن دەبیت خزمەتکار تان بیت، و ھەرکەسیک دەیویت بییتە یەکەم دەبیت کۆیلەى ھەمووان بیت." پاشان دەربارەى خۆى دەلێت،

"چونکه تهنانهت كورى مروڦيش نه هاتووہ بؤ ئه وهى خزمهت بكرىت، به لكو بؤ ئه وهى خزمهت بكات، و ژيانى وهك به خشين (فديه) بدات بؤ زور كهس." مهسيح فير دهكات كه سهركردهى راسته قينه خزمهتكاره و سهركرديه تى مهسيحى سهركرديه تى خزمهتكاره. ئه وهى فير دهكات كه ئه وهى، پاشاي سهركهوتوو، پاشايه كى خزمهتكاره!

۳. ئىنجيل به كويهرى نوسينى مهرقوس فير دهكات چى گرنگه بؤ گه شه سهندنى روڦيمان.

نمونهى جوتيار يان تووچين له مهرقوس ۴: ۱-۲۰ جهخت دهكاتوه له بهرپرسياريتى مروڦ سهارهت به گه شه سهندنى روڦى.

تووهمكه نوينه رايه تى وشهى خودا دهكات. چوار جوهرمه كى خاك نوينه رايه تى چوار جوهرى جياوازى دل دهكهن: دلئىكى بى وه لام، دلئىكى هه له شه (كاتى)، دلئىكى سهرقال و دلئىكى باش ناماده كراو. خاكه به پيت و باشه كه نوينه رايه تى دلئىكى به ده مه وه چوو، جددى و باش ناماده كراو دهكات. ههركاتيك گويمان له وشهى خودا دهبيت، چوار بهرپرسياريتيمان هه يه: به پيچه وانهى خاكى يه كه مه وه، دهبيت وشهى خودا ببستين، به وردى گوئى بؤ بگريين و هه ول بدهين تيببگهين، تاوه كو وشهى خودا پرگارمان بكات و گوړانكاريمان تيدا بكات. به پيچه وانهى خاكى دوومه وه، دهبيت بير له باجى باوه رهيان و گوپرايه لى ئه م وشه نانه بكهينه وه، چونكه ده مانه ويئت وهك باوه رداريک كوئنه مين (به رده وام بين)، تهنانهت كاتيك رووبه رووى سهختى يان چهوساندنه وه دهبينه وه. به پيچه وانهى خاكى سييه مه وه، دهبيت دلمان به پاكى و به دور له نيگه رانيه كان، پاره و چيژه گوناهدار مكان رابگريين. وشهى خودا تنها ده توانيت له دلئىكى به ده مه وه چوو، جددى و باش ناماده كراو دا كار بكات، كه ده بيته هوى ئه وهى به ره و پيگه يشتن گه شه بكهين و به ره مه يكى زور بؤ خودا بدهين. دوخى دلمان له هه ر روژيكا كاريگه رى وشهى خودا له سه ر ژيانمان له و روژدها ديارى دهكات! ئه وه هه لوئسته ي كه پيوه ي گوئى دهگرين، دهخوينه وه و ليكوئينه وه له كتيبي پيروژ دهكهن ديارى دهكات ئايا گه شه دهكهن، دهگوپرين و به ره مه ددهين يان نا. ئايه ته كليبييه كه مهرقوس ۴: ۱۳ يه كه ده لئيت ئه گه ر له م نمونه يه تيببگهيت، ده توانيت له هه موو نمونه كان تيببگهيت!

نمونهى ئه وه تووهى به نهينى گه شه دهكات له مهرقوس ۴: ۲۶-۲۹ جهخت له سه ر سه روهرى خودا دهكاتوه سهارهت به گه شه سهندنى روڦى.

مهرقوس ۴: ۲۶-۲۷ روونى دهكاتوه كه گه شه كردن نهينيه لاي مروڦ. خودا نووسه رى بالاده ستى گه شه سهندنى روڦييه: تنها ئه وه ده ستيد هكات و تنها ئه وه به رده وامى پي ددات هه تا كاتى دروينه. بهرپرسياريتى ئيمه داپوشينى تووهكه، هه لكيشانى گياكان، كيلانى خاكه كه، زياد كردنى پهين و پاكيشانى ئاوه بؤ خاكه كه مان. به لام ئيمه ناتوانين بيينه هوى ئه وهى تووهكه چرو بكات و گه شه بكات. دهبيت متمانه به كارى سه روهرى خودا بكهين له دل و ژيانماندا.

مهرقوس ۴: ۲۸ هيژى شاراوهى تووهكه روون دهكاتوه. بهرپرسياريتى ئيمه راگه ياندنى وشهى خودايه له هه موو شوئييك. سه ره راي ئه وه ش، به جيا له يارمه تى مروڦانه ي ئيمه، وشهى خودا ده زانيت چى بكات، كه ي بيكات و چوون بيكات. كه م كه م، وشهى خودا له كه سيكه وه بؤ كه سيكى تر ده گواز رينه وه، له نه ته وه يه كه وه بؤ نه ته وه يه كى تر و به شيويه كى بهرچاو ده بيته هوى ئه وهى هيژ و كاريگه ريبه كى له هه موو كايه يه كى ژياندا هه ستى پي بكرىت.

مهرقوس ۴: ۲۹ روونى دهكاتوه كه كاتى دروينه سه ركه وتنى كوئايى دهبيت. سه ركه وتنى پاشايه تيبى خودا مسوگه ره. دروينه كه هه موو كات نزيك ده بيته وه. له و ساته ي له پلانى خودادا بريارى له سه ر دراوه، پاشايه تيبى خودا به هه موو شكومه نديبه كيه وه ئاشكرا ده بيت